

dr hab. Sebastian Skuza, profesor uczelni
Wydział Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego
Katedra Systemów Finansowych Gospodarki
Zakład Bankowości i Rynków Pieniężnych
ul. Szturmowa 1/3, 02-678 Warszawa
e-mail: sskuza@wz.uw.edu.pl

Recenzja

**dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego doktora Mirosława Czekaja
w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dyscyplinie finanse**

I. Podstawa sporządzenia Recenzji:

1. Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego doktora Mirosława Czekaja, zwanego dalej „Habilitantem”, została sporządzona zgodnie z¹:
  - 1) ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789);
  - 2) rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. poz. 261);
  - 3) rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. poz. 1165).
2. Podstawą do sporządzenia recenzji były:

---

¹ Na podstawie art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669, z późn. zm.) w związku z terminem złożenia wniosku przez Habilitanta do postępowania habilitacyjnego zastosowanie mają przepisy wymienione w pkt I.1.

- 1) pismo prof. dr hab. Bronisława Sitka Sekretarza Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów z dnia 10 września 2019 r. nr BCK-II-L-8697/2019, kierowane do Dziekana Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego;
- 2) pismo prof. dr hab. Jacka Batoga Dyrektora Wydziału Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego z dnia 8 października 2019 r. nr L.dz. 7/IE, kierowane do Recenzenta i przekazane wraz z kompletem dokumentacji złożonej przez Habilitanta.

II. Informacje o Habilitancie oraz przegląd jego osiągnięć związanych z prowadzonym postępowaniem habilitacyjnym:

1. W 1988 r. Habilitant ukończył studia magisterskie na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1992 r. Habilitant zdobył uprawnienia biegłego rewidenta. Stopień doktora nauk ekonomicznych w specjalności finanse publiczne Habilitant uzyskał w 2000 r. na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego przedstawiając rozprawę doktorską pt. *Usprawnienia metod planowania budżetu aglomeracji miejskiej*. Promotorem pracy doktorskiej była prof. dr hab. Teresa Lubińska, a recenzentami – prof. dr hab. Tadeusz Madej, prof. dr hab. Bożena Mikołajczyk oraz prof. dr hab. Stanisław Owsiak. W latach 2004-2006 Habilitant pełnił funkcję Wiceprezesa Banku Gospodarstwa Krajowego, a od 2007 r. pełni funkcję Skarbnika Miasta Stołecznego Warszawy. Od lutego 2019 r. Habilitant jest adiunktem w Katedrze Miasta Innowacyjnego w Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoły Głównej Handlowej; był również współpracownikiem tej Uczelni, a także Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu oraz Uniwersytetu Szczecińskiego na podstawie umów cywilnoprawnych.
2. Zainteresowania badawcze Habilitanta dotyczą finansów jednostek samorządu terytorialnego i koncentrują się na następujących obszarach:
  - 1) badanie zdolności jednostek samorządu terytorialnego do finansowania działań rozwojowych;
  - 2) raportowanie finansowe i nadzór nad procesem sprawozdawczym w jednostkach samorządu terytorialnego;
  - 3) planowanie budżetowe i polityka długu w jednostkach samorządu terytorialnego.
3. W ocenie Recenzenta zainteresowania badawcze Habilitanta koncentrują się w obszarze dyscypliny finanse oraz zarządzanie. Jako dorobek naukowy Habilitant przedstawił wykaz 21 publikacji przygotowanych po uzyskaniu stopnia doktora (w latach 2000-2019). Zdaniem Recenzenta ocenie (jako publikacje o charakterze naukowym) powinno podlegać 19 pozycji

(artykuł w czasopiśmie „Gazeta Samorządu i Administracji” – ze względu na charakter tego czasopisma nieposiadającego statusu naukowego – może być traktowany wyłącznie jako ekspercki, natomiast recenzja monografii – jako działalność popularyzującą naukę).
Z 19 powyżej wyselekcjonowanych pozycji:

- 1) 2 publikacje to rozdziały w monografiach, a 17 to artykuły, z tego:
    - a) 11 artykułów zostało opublikowanych w czasopiśmie „Finanse Komunalne”,
    - b) 2 rozdziały w monografiach przygotowane we współautorstwie,
    - c) 11 artykułów przygotowanych samodzielnie przez Habilitanta, a 6 przygotowanych we współautorstwie;
  - 2) 7 artykułów (w tym 3 przygotowanych we współautorstwie) oraz 1 rozdział w monografii (przygotowany we współautorstwie) zostało wskazane przez Habilitanta jako cykl publikacji przedstawiający osiągnięcie naukowe Habilitanta stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny finanse w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.
4. Poniżej Recenzent przedstawia wykaz punktacji czasopism, w których zostały opublikowane artykuły Habilitanta:
- 1) „Finanse Komunalne” (ISSN 1232-0307):
    - a) nieujęte w wykazie czasopism naukowych ogłoszonym w dniu 31 lipca 2019 r.,
    - b) według ostatniego wykazu czasopism naukowych ogłoszonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – **7 pkt lista B** (punktacja w poszczególnych latach: w 2018 r. – 7 pkt, w 2017 r. – 7 pkt, w 2016 r. – 7 pkt, w 2015 r. – 7 pkt; w 2014 r. – 6 pkt, w 2013 r. – 6 pkt, w 2012 r. – 5 pkt, w 2011 r. – 5 pkt, w 2010 r. – 6 pkt, w 2009 r. – 4 pkt);
  - 2) „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” (ISSN 1899-3192):
    - a) ujęte w wykazie czasopism naukowych ogłoszonym w dniu 31 lipca 2019 r. poz. 27944 – **20 pkt** (w ramach Programu Wsparcie dla Czasopism Naukowych),
    - b) według ostatniego wykazu czasopism naukowych ogłoszonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – **10 pkt lista B** (punktacja w poszczególnych latach: w 2018 r. – 10 pkt, w 2017 r.

– 10 pkt, w 2016 r. – 10 pkt, w 2015 r. – 10 pkt, w 2014 r. – 7 pkt, w 2013 r.
– 7 pkt, w 2012 r. – 7 pkt, w 2011 r. – 7 pkt, w 2010 r. – 9 pkt, w 2009 r. – 6 pkt);

3) „Lex Localis – Journal of Local Self-Government” (ISSN 1581-5374):

a) ujęte w wykazie czasopism naukowych ogłoszonym w dniu 31 lipca 2019 r.
poz. 13609 – **70 pkt**,

b) według ostatniego wykazu czasopism naukowych ogłoszonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – **20 pkt lista A** (punktacja w poszczególnych latach: w 2018 r. – 20 pkt, w 2017 r. – 20 pkt, w 2016 r. – 20 pkt, w 2015 r. – 20 pkt, w 2014 r. – 20 pkt, w 2013 r. – 20 pkt);

4) „Finanse – Czasopismo Komitetu Nauk o Finansach PAN” (ISSN 1899-4822):

a) nieujęte w wykazie czasopism naukowych ogłoszonym w dniu 31 lipca 2019 r.,

b) według ostatniego wykazu czasopism naukowych ogłoszonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – **12 pkt lista B** (punktacja w poszczególnych latach: w 2018 r. – 12 pkt, w 2017 r. – 12 pkt, w 2016 r. – 12 pkt, w 2015 r. – 12 pkt, w 2014 r. – 4 pkt, w 2013 r. – 4 pkt, w 2012 r. – 2 pkt);

5) „Ekonomista” (ISSN 0013-3205):

a) ujęte w wykazie czasopism naukowych ogłoszonym w dniu 31 lipca 2019 r.
poz. 5530 – **40 pkt**,

b) według ostatniego wykazu czasopism naukowych ogłoszonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – **14 pkt lista B** (punktacja w poszczególnych latach: w 2018 r. – 14 pkt, w 2017 r. – 14 pkt, w 2016 r. – 14 pkt, w 2015 r. – 14 pkt, w 2014 r. – 10 pkt, w 2013 r. – 10 pkt, w 2012 r. – 15 pkt, w 2011 r. – 15 pkt, w 2010 r. – 9 pkt, w 2009 r. – 6 pkt);

6) „Problemy Zarządzania – Management Issues” (ISSN 1644-9584):

a) ujęte w wykazie czasopism naukowych ogłoszonym w dniu 31 lipca 2019 r.
poz. 16500 – **20 pkt**,

- b) według ostatniego wykazu czasopism naukowych ogłoszonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – **11 pkt lista B** (punktacja w poszczególnych latach: w 2018 r. – 11 pkt, w 2017 r. – 11 pkt, w 2016 r. – 11 pkt, w 2015 r. – 11 pkt, w 2014 r. – 8 pkt, w 2013 r. – 8 pkt, w 2012 r. – 8 pkt, w 2010 r. – 9 pkt, w 2009 r. – 4 pkt);

7) „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu” (ISSN 1426-9724):

- a) nieujęte w wykazie czasopism naukowych ogłoszonym w dniu 31 lipca 2019 r.,
- b) według ostatniego wykazu czasopism naukowych ogłoszonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki – **8 pkt lista B** (punktacja w poszczególnych latach: w 2018 r. – 8 pkt, w 2017 r. – 8 pkt, w 2016 r. – 8 pkt, w 2015 r. – 8 pkt, w 2014 r. – 6 pkt, w 2013 r. – 6 pkt, w 2012 r. – 5 pkt, w 2011 r. – 5 pkt, w 2010 r. – 6 pkt, w 2009 r. – 4 pkt).

5. Poniżej Recenzent przedstawia przegląd osiągnięć naukowo-badawczych Habilitanta:

- 1) autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH):

Habilitant opublikował 3 artykuły zindeksowane w bazie Web of Science w latach 2018-2019 (w tym 1 artykuł opublikowany w czasopiśmie zagranicznym w języku angielskim). Artykuły te zostały opublikowane w następujących czasopismach:

- a) „Lex Localis – Journal of Local Self-Government” – czasopismo od 2009 r. w Web of Science (Social Science Citation Index), *impact factor* 0,728 według edycji Journal Citation Reports z 2018 r.,
- b) „Ekonomista” – czasopismo w Web of Science (Social Science Citation Index) w latach 2009-2013, ponownie przyjęte do bazy Emerging Sources Citation Index w 2018 r.,
- c) „Problemy Zarządzania – Management Issues” – czasopismo od 2013 r. w Web of Science (Emerging Sources Citation Index);

- 2) autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w pkt II.5.1, dla danego obszaru wiedzy:

W złożonej dokumentacji Habilitant nie wykazuje autorstwa lub współautorstwa monografii. Poza artykułami, o których mowa w pkt II.5.1, Habilitant opublikował 14 artykułów naukowych, w tym 1 w języku angielskim. Najwięcej publikacji Habilitanta (11 artykułów) zostało opublikowane w czasopiśmie „Finanse Komunalne”. Czasopismo to znajduje się w bazie ERIH PLUS, jednak zostało przyjęte do tej bazy w październiku 2019 r., zatem po opublikowaniu w nim artykułów przez Habilitanta;

- 3) autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych:

W dokumentacji brak jest informacji o autorstwie lub współautorstwie Habilitanta opracowań zbiorowych oraz o przygotowaniu monografii pod Jego redakcją naukową. Habilitant jest Współautorem 2 rozdziałów w monografiach wydanych przez Difin oraz CeDeWu. Wydawnictwa te są ujęte w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe ogłoszonym w dniu 18 stycznia 2019 r. – odpowiednio poz. 92 i poz. 74;

- 4) sumaryczny *impact factor* publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania:

W dokumentacji brak jest informacji wskazującej sumaryczny *impact factor*. Według listy Journal Citation Reports *impact factor* czasopisma „Journal of Local Self – Government” za 2018 r. wyniósł 0,728;

- 5) liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS):

W złożonej przez Habilitanta dokumentacji brak jest informacji wskazującej liczbę cytowań publikacji według bazy Web of Science. W bazie tej Recenzent nie znalazł cytowań publikacji Habilitanta. Według bazy Google Scholar publikacje Habilitanta były cytowane 22 razy (w tym zidentyfikowane przez Recenzenta 2 autocytowania);

- 6) indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS):

W dokumentacji brak jest informacji wskazującej indeks Hirscha według bazy Web of Science. W bazie tej Recenzent nie znalazł wyliczonego dla Habilitanta indeksu Hirscha. Według bazy Google Scholar indeks Hirscha wyliczony dla Habilitanta wynosi 3;

- 7) kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach:

Habilitant był zaangażowany w realizację projektu badawczego KBN Nr 1H02C 103 30 w obszarze konsultacji i przygotowania narzędzia badawczego, opracowania materiału i metodologii oraz udziału w przygotowaniu publikacji. Projekt dotyczył metodyki kompleksowej oceny gospodarki i kondycji finansowej jednostek samorządu terytorialnego jako narzędzia wspierającego procesy podejmowania decyzji w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami publicznymi;

- 8) międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność odpowiednio naukową albo artystyczną:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju wyróżnieniach dla Habilitanta;

- 9) wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych:

Habilitant aktywnie uczestniczył w 11 konferencjach naukowych, w tym 2 o statusie konferencji międzynarodowych (organizowanych przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego). Pozostałe konferencje wykazane przez Habilitanta w przekazanej dokumentacji były w ocenie Recenzenta konferencjami o charakterze eksperckim. Ponadto w dokumentacji Habilitant wskazuje jeszcze jedną konferencję posługującą się w nazwie zwrotem *międzynarodowa*, jednak w ocenie Recenzenta nie mogła mieć takiego charakteru – z agendy tej konferencji wynika bowiem, że w jej trakcie nie były przewidziane wystąpienia naukowców zagranicznych, a językiem konferencji był język polski.

6. Poniżej Recenzent przedstawia przegląd dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej Habilitanta:

- 1) uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 2) udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji:

Udział w konferencjach naukowych został przedstawiony w pkt II.5.9. W dokumentacji brak jest informacji o zaangażowaniu Habilitanta w organizację konferencji

naukowych;

- 3) otrzymane nagrody i wyróżnienia:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju wyróżnieniach działalności Habilitanta;

- 4) udział w konsorcjach i sieciach badawczych:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 5) kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych we współpracy z przedsiębiorcami:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 6) udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 7) członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 8) osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki:

Habilitant prowadził zajęcia dydaktyczne na podstawie umów cywilnoprawnych w trzech uczelniach (Szkoła Główna Handlowa, Uniwersytet Szczeciński, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu). Przekazana przez Habilitanta dokumentacja nie wskazuje wymiaru zaangażowania dydaktycznego oraz nazw wykładanych przedmiotów. W dokumentacji tej brak jest również informacji o wypromowanych licencjantach i magistrach oraz o wydanych podręcznikach lub skryptach o charakterze dydaktycznym. Od lutego 2019 r. Habilitant jest zatrudniony na stanowisku adiunkta w Szkole Głównej Handlowej. Z przekazanej dokumentacji nie wynika jakie jest jego zaangażowanie dydaktyczne i jakie przedmioty prowadzi. Habilitant jest autorem jednego sylabusu do zajęć prowadzonych na studiach podyplomowych. Ponadto Habilitant był autorem 2 recenzji monografii naukowych;

- 9) opieka naukowa nad studentami:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 10) opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, z podaniem tytułów rozpraw doktorskich:

Habilitant jest promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej pt. *Determinants of debts cost in selected Central-Eastern European cities* przygotowywanej na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego;

- 11) staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 12) wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 13) udział w zespołach eksperckich i konkursowych:

W dokumentacji brak jest informacji o tego rodzaju zaangażowaniu Habilitanta;

- 14) recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopiśmie międzynarodowych i krajowych:

Habilitant był recenzentem czasopisma „Materiały i Studia”. W dokumentacji brak jest informacji o przynajmniej orientacyjnej liczbie wykonanych wszystkich recenzji – Habilitant załączył 3 wykonane recenzje do propozycji artykułów.

7. Ponadto z przedstawionej dokumentacji wynika, że Habilitant:

- 1) w ramach projektu Banku Światowego opracował i wygłosił 22 września 2014 r. wykład dedykowany *Shanghai Municipal Finance Bureau* o metodach planowania wydatków budżetowych, zasadach i uwarunkowaniach zarządzania długiem, ocenach bezpieczeństwa zadłużenia i zasadach raportowania finansowego w sektorze publicznym w Polsce;
- 2) w latach 2011-2017 prowadził serie wykładów dotyczących uwarunkowań systemu finansów lokalnych w Polsce dla obcokrajowców: z Armenii (w 2011 r.), Gruzji (w 2012 r. oraz w 2017 r.), Mongolii (w 2012 r.) i Ukrainy (w 2014 r. oraz w 2015 r.);
- 3) od 2007 r. jest aktywnie zaangażowany w działalność Zarządu Unii Metropolii Polskich współorganizując spotkania i konferencje dotyczące praktycznych oraz naukowych aspektów finansów publicznych, w tym nowoczesnych technik i metod planowania

budżetowego, możliwości i ograniczeń w wykorzystaniu finansowania zwrotnego w rozwoju, odporności finansów jednostek samorządu terytorialnego na sytuacje kryzysowe z udziałem przedstawicieli środowiska naukowego;

- 4) od 2009 r. organizuje wykłady dla pracowników pionu finansów Miasta Stołecznego Warszawy z udziałem nauczycieli akademickich m.in. Uniwersytetu Warszawskiego, Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz Uniwersytetu Szczecińskiego w celu popularyzacji i transferu wiedzy dotyczącej finansów publicznych do praktyki jednostek samorządu terytorialnego;
- 5) współpracuje z Wydziałem Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego w ramach projektu *Multicultural Management in the Era of Globalization* realizowanego w ramach funduszy strukturalnych UE: POWR.03.02.00-00-1053/16-00 *Operational Programme Knowledge Education Development 2014-2020*;
- 6) aktywnie uczestniczył w 11 krajowych (według informacji zawartych w dokumentacji Z.9.1) i 4 zagranicznych (według informacji zawartych na s. 30 Autoreferatu) konferencjach o charakterze eksperckim;
- 7) był inicjatorem oraz organizatorem konferencji o charakterze eksperckim *Kryzys na rynkach finansowych a innowacje w finansowaniu metropolii*;
- 8) trzykrotnie udzielał wywiadów eksperckich dla mediów (dzienników i portali eksperckich).

III. Ocena osiągnięcia naukowego Habilitanta, o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki:

1. Jako osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny finanse Habilitant wskazał w Autoreferacie cykl 8 publikacji (7 artykułów, w tym 3 przygotowane we współautorstwie, oraz rozdział w monografii przygotowany we współautorstwie).
2. W Autoreferacie Habilitant formułuje cztery hipotezy główne:
  - 1) *proces planowania budżetowego w jednostkach samorządu terytorialnego wymaga oparcia o dokumenty i analizy o charakterze strategicznym z uwagi na ograniczenia co do skali możliwego wykorzystania środków zwrotnych do celów rozwojowych*;
  - 2) *konstrukcja wieloletnich planów i prognoz budżetowych jednostek samorządu terytorialnego nie powinna opierać się na jednym, bazowym scenariuszu rozwoju*

gospodarczego z uwagi na wpływ potencjalnie negatywnych zmian mogących wystąpić w otoczeniu gospodarczym na prognozowane dochody i wydatki budżetowe;

- 3) *w ocenach poziomu zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego brakuje odniesienia do skonsolidowanego zadłużenia tych jednostek;*
- 4) *jednostki samorządu terytorialnego polepszają zakres informacji zawarty w sprawozdaniach finansowych jednakże istotne informacje dotyczące jednostek samorządu terytorialnego prezentowane są w oddzielnych raportach.*

3. Ponadto w Autoreferacie Habilitant formułuje cztery hipotezy szczegółowe:

- 1) *system planowania budżetowego ewoluuje co do zakresu oraz horyzontu planistycznego i w efekcie coraz mniejszą rolę odgrywa budżet;*
- 2) *uczestnicy procesu decyzyjnego w jednostkach samorządu terytorialnego (organy stanowiące, wykonawcze, nadzorcze) nie otrzymują informacji i ocen dotyczących potencjalnego wpływu załamania rozwoju gospodarczego na sytuację budżetową danej jednostki samorządu terytorialnego. Nie dokonuje się ocen odporności budżetu jednostki samorządu terytorialnego na negatywne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym, w tym na zdolność jednostki samorządu terytorialnego do obsługi zadłużenia;*
- 3) *zadłużenia, za które odpowiadają jednostki samorządu terytorialnego jest wyższe od prezentowanego w sprawozdaniach zadłużenia budżetowego;*
- 4) *postęp technologiczny umożliwi jednostkom samorządu terytorialnego kompleksowe raportowanie finansowe i niefinansowe.*

4. Poniżej Recenzent dokonuje oceny poszczególnych publikacji wskazanych przez Habilitanta jako osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny finanse:

- 1) M. Czekaj, P. Sztandera, *Modelowanie procesów ewidencji księgowej m.st. Warszawy przy wykorzystaniu notacji BPMN*, „Finanse Komunalne” 2012, nr 3, s. 22-32 (ogółem 11 stron):

Artykuł przedstawia *case study* przygotowania i wdrażania *Business Process Modelling Notation* procesów ewidencji księgowej Miasta Stołecznego Warszawy. W artykule w sposób bardzo syntetyczny, wręcz skrótowy w pkt 1 i 2 przedstawione zostały teoretyczne zagadnienia z obszaru modelowania *BPMN* oraz podstawowe pojęcia

związane z istotą modelu, modelowaniem oraz procesami. W pkt 3-6 artykułu zaprezentowane zostały cele, przebieg procesu oraz osiągnięte wyniki wprowadzenia *BPMN*. Powyższa część artykułu ma charakter opisowo-historyczny i może mieć wartość z aplikacyjno-praktycznego punktu widzenia, np. stanowić *benchmark* dla innych jednostek samorządu terytorialnego. Zdaniem Recenzenta najsłabszą stroną tej części artykułu jest pkt 6, w której Autorzy przedstawiają wyniki i korzyści wynikające ze zrealizowanego projektu. Przedstawione wnioskowanie w ocenie Recenzenta stanowi prezentację celów modelowania procesów biznesowych. Znacznie lepszym rozwiązaniem byłoby zaprezentowanie obszarów, w których działalność uległa znacznemu usprawnieniu lub osiągnięto wymierne korzyści. W części pkt 7 Autorzy odnoszą się do problematyki o charakterze teoretyczno-definicyjnym. Część wniosków sformułowanych przez Autorów nie odnosi się bezpośrednio do tematu artykułu, lecz do problematyki stosowania modelowania przy wdrażaniu systemów informacyjnych. Pkt 8 artykułu ma charakter edukacyjno-informacyjny – przedstawione są w nim diagramy procesów ewidencji druków komunikacyjnych z objaśnieniami poszczególnych etapów oraz symboli (co stanowi prawdopodobnie wyciąg z dokumentów wewnętrznych Miasta Stołecznego Warszawy).

W treści artykułu Autorzy nie formułują w sposób wyraźny tezy, hipotezy, czy też pytań badawczych.

Udział autorski Habilitanta w przygotowanie publikacji nie został bezpośrednio przedstawiony ani w sposób opisowy, ani procentowy. Współautor oświadczył, że jego wkład w powstanie artykułu polegał na dokonaniu opisu pojęć związanych z modelowaniem procesów oraz opisu metodyki modelowania procesów w notacji *BPMN*.

Bibliografia wykorzystana do przygotowania artykułu obejmuje 9 pozycji.

Reasumując, zdaniem Recenzenta treść artykułu odnosi się do dyscypliny zarządzanie, na co wskazują również wykorzystane do jego przygotowania wykazane w bibliografii pozycje monografii. Artykuł wnosi pewne walory poznawcze i aplikacyjne, natomiast nie wnosi znacznego wkładu w rozwój dyscypliny finanse;

- 2) M. Czekał, *Kierunki ewolucji planowania budżetowego w jednostkach samorządu terytorialnego, powiązania planowania strategicznego z wieloletnim planem*

finansowym, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu” 2018, nr 521, s. 39-46 (ogółem 8 stron):

W artykule Habilitant stawia za cel przedstawienie ewolucji systemu wieloletniego planowania jednostek samorządu terytorialnego. Habilitant prezentuje również problematykę powiązania wieloletniego planowania finansowego z planowaniem strategicznym. Zdaniem Recenzenta przyjęte przez Habilitanta twierdzenie o zasadności powiązania wieloletnich prognoz finansowych z planowaniem strategicznym jest zasadne, niemal oczywiste. Niezależnie bowiem od czasookresu planowanie finansowe powinno być skorelowane z planowaniem strategicznym. Akcentowana przez Habilitanta w artykule ewolucja w planowaniu wieloletnim przedstawiona jest wyłącznie w odniesieniu do Miasta Stołecznego Warszawy, natomiast w przypadku sektora jednostek samorządu terytorialnego Habilitant przedstawia tylko ostatnie dane zastane, nie zaś proces ewolucji. Zdaniem Recenzenta największą wartość artykułu stanowi pkt 4, w którym Habilitant prezentuje zarys mechanizmu powiązania planowania strategicznego z wieloletnim planowaniem finansowym. Szkoda, że Habilitant przedstawił wyżej wymieniony wątek wyłącznie w ujęciu teoretycznym. Przedstawienie, nawet przykładowego, powiązania dwóch wyżej wymienionych obszarów planowania znacznie podniosłoby wartość badawczą i aplikacyjną publikacji. W treści artykułu Habilitant nie formułuje w sposób wyraźny tezy, hipotezy, czy też pytań badawczych.

Bibliografia wykorzystana do przygotowania artykułu obejmuje 14 pozycji.

Reasumując, w ocenie Recenzenta treść artykułu wpisuje się w dyscyplinę zarządzanie z uwzględnieniem aspektów finansów jednostek samorządu terytorialnego. Pewną wartość aplikacyjną może stanowić autorski projekt tabelarycznego powiązania planowania budżetowego z planowaniem strategicznym, jednak artykuł nie może być uznany za wnoszący znaczny wkład w rozwój dyscypliny finanse;

- 3) M. Czekał, B. Nawrocki, *Zastosowanie analizy szokowej (stress testing) zadłużenia do oceny ryzyka w jednostkach samorządu terytorialnego*, „Finanse Komunalne” 2012, nr 10, s. 21-29 (ogółem 9 stron):

W artykule Autorzy podejmują się przedstawienia zasadności wprowadzenia obowiązku przygotowywania wariantowej Wieloletniej Prognozy Finansowej przez

jednostki samorządu terytorialnego w oparciu o *stress testing*. W pkt 1 Autorzy wyjaśniają pojęcia przestrzeni finansowej i odporności finansowej w ujęciu teoretycznym, a w pkt 2 odnoszą się do faz i czynności analizy szokowej stosując analogię do sektora bankowego, np. do *Value at Risk*. W pkt 3 artykułu Autorzy przedstawiają kluczowe zasady analizy szokowej Wieloletniej Prognozy Finansowej, natomiast w pkt 4 – podsumowanie i wnioski. Trudno jest polemizować z przedstawionym przez Autorów stwierdzeniem, że użyteczne byłoby posiadanie wariantu szokowego Wieloletniej Prognozy Finansowej. Wyzwaniem byłaby jednak realizacja takiego zadania przez jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, przyjęcia danych do takiego podejścia oraz weryfikacja *stress testów*. Należy zwrócić uwagę na fakt, że w podsumowaniu i wnioskach artykułu Autorzy stawiają w powyższym obszarze pytanie o charakterze otwartym. Ponadto również na poziomie budżetu państwa Wieloletnia Prognoza Finansowa nie jest sporządzana w oparciu o scenariusz wariantowy. Zdaniem Recenzenta bardziej właściwym rozwiązaniem byłoby zastosowanie pewnego bufora antycyklicznego w zasadach zadłużania jednostek samorządu terytorialnego umożliwiającego spłatę zobowiązań w okresie spowolnienia gospodarczego. Analogię może stanowić kapitałowy bufor antycykliczny obowiązujący w sektorze bankowym.

Pewnym mankamentem artykułu jest stawianie oczywistych wniosków (zasadne jest być przygotowanym na wariant pesymistyczny), czy też nie wynikających z przeprowadzonych badań (jednostki samorządu terytorialnego coraz lepiej radzą sobie z obsługą zadłużenia). W drugim przypadku Autorzy powołują się bowiem wyłącznie na osiągnięcia Miasta Stołecznego Warszawy w obszarze zarządzania długiem, natomiast interesująca dla Recenzenta byłaby – w kontekście przedstawionego we wstępie stwierdzenia o coraz lepszym zarządzaniu długiem przez jednostki samorządu terytorialnego – odpowiedź Autorów na pytanie dotyczące ustawowej likwidacji gminy Ostrowice.

W treści artykułu Autorzy nie formułują w sposób wyraźny tezy, hipotezy, czy też pytań badawczych.

Udział autorski Habilitanta w przygotowanie publikacji nie został bezpośrednio przedstawiony ani w sposób opisowy, ani procentowy. Współautor oświadczył, że jego wkład w powstanie artykułu odnosił się do dokonania opisu przestrzeni fiskalnej w kontekście limitów zadłużenia oraz zagadnień dotyczących metod pomiaru wpływu

scenariuszy szokowych na parametry długu.

Bibliografia wykorzystana do przygotowania artykułu obejmuje 9 pozycji.

Reasumując, niezależnie od polemiki i wątpliwości zgłaszanych przez Recenzenta, artykuł wnosi wkład w rozwój dyscypliny finanse i ma pewne walory o charakterze aplikacyjnym;

- 4) M. Czekaj, M. Postuła, J. Klepacki, *Stress tests as a tool to asses the risk of public expenditure on debt servicing increasing at local government entities*, „Lex Localis – Journal of Local Self-Government” 2019, nr 17(2), s. 205-224 (ogółem 20 stron):

W artykule Autorzy odnoszą się do kwestii narzędzia *stress testów* w odniesieniu do zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Autorzy sformułowali hipotezę o braku przeprowadzania analiz przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie negatywnych zmian warunków zadłużenia i ich wpływu na dodatkowe koszty obsługi długu (*local governments do not present the analyses of potential outcomes of any negative changes that can take place in the market environment and their negative impact to absorption of additional debt servicing cost*, s. 208). Następnie na poziomie danych zagregowanych Autorzy przygotowują wariantowe *stress testy* dla jednostek samorządu terytorialnego w Polsce.

Zdaniem Recenzenta właściwe jest sformułowanie przez Autorów wniosku o zasadności wykorzystania narzędzia *stress testów* w odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego. Na szczególne podkreślenie zasługuje również przygotowanie przez Autorów części 1-3 artykułu w zakresie przeglądu literatury.

W ocenie Recenzenta sformułowana przez Autorów hipoteza jest oczywista, a treść artykułu nie stanowi odniesienia do prób jej zweryfikowania (przyjmując jej treść za fakt lub założenie). Pewne wątpliwości Recenzenta wzbudza również przydatność przygotowania *stress testów* na danych makro. Bardziej wartościowymi badaniami byłoby odniesienie się do poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego i na ich podstawie przeprowadzanie *stress testów*. Dla porównania European Banking Authority przeprowadza *stress testy* dla wyselekcjonowanych banków, nie zaś dla sektora bankowego w poszczególnych krajach.

Udział autorski Habilitanta w przygotowanie publikacji nie został bezpośrednio przedstawiony ani w sposób opisowy, ani procentowy. Jeden ze Współautorów wskazał, iż jego udział w powstanie artykułu polegał na przeprowadzeniu badań literaturowych

w zakresie zarządzania długiem publicznym ze szczególnym uwzględnieniem zarządzania w okresach zmienności i kryzysów oraz współdziałal w redagowaniu wniosków końcowych z badań; drugi zaś wskazał na planowanie koncepcji artykułu, przeprowadzenie zarządzania ryzykiem w aspekcie dotyczącym sektora publicznego i rynków finansowych ze szczególnym uwzględnieniem okresów kryzysów oraz współdziałal w redagowaniu wniosków końcowych z badań, szacując swój udział na 33%.

Bibliografia wykorzystana do przygotowania artykułu obejmuje 30 pozycji.

Reasumując, polemika podjęta przez Recenzenta nie umniejsza wysokiemu poziomowi merytorycznemu przygotowanego artykułu, który wnosi wkład w rozwój dyscypliny finanse;

- 5) M. Czekał, *Kierunki zmian w prezentacji sprawozdań finansowych dużych miast w Polsce a międzynarodowe standardy rachunkowości sektora publicznego*, „Finanse Komunalne” 2017, nr 11, s. 23-34 (ogółem 12 stron):

W artykule Habilitant porusza problematykę sprawozdawczości finansowej jednostek samorządu terytorialnego. Już we wprowadzeniu Habilitant formułuje wniosek, że w ocenie stanu i działalności jednostek samorządu terytorialnego (JST) zbyt małą wagę przykładają do badania treści i sposobu prezentacji sprawozdań finansowych w odróżnieniu do szeroko analizowanych, ocenianych i komentowanych sprawozdań budżetowych. Nie wyjaśnia jednak na podstawie jakich badań powyższy wniosek został sformułowany. W ocenie Recenzenta, zakładając nawet – czysto teoretycznie – powyższy wniosek za prawidłowy, należałoby postawić pytanie o jego słuszność, tj. czy rzeczywiście sprawozdawczość finansowa jednostek samorządu terytorialnego powinna być przedmiotem analogicznego zaangażowania jak problematyka sprawozdawczości budżetowej. Niekontrowersyjne wydaje się wnioskowanie Habilitanta o zasadności zastosowania jednolitych zasad rachunkowości dla jednostek sektora finansów publicznych na poziomie europejskim. Interesujące jest również porównanie przedstawione przez Habilitanta zawartości sprawozdania finansowego Warszawy i Johannesburga, jednak poza oceną zerojedynkową poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego brak jest analizy jakościowej prezentowanych informacji. Analogiczne wnioski odnoszą się do sprawozdań finansowych dużych polskich miast.

Zdaniem Recenzenta przedstawienie danych liczbowych nie stanowi wartości dodanej

artykułu, wręcz przeciwnie – zaburza jego strukturę. Również kwestia prezentacji dzierzawionych gruntów – jest interesująca na poziomie eksperckim, niemniej jest to problem możliwy do rozwiązania na poziomie krajowym – interpretacyjnie bądź legislacyjnie. Zatem w ocenie Recenzenta w tym przypadku brak jest bezpośredniego związku z tematem międzynarodowych standardów rachunkowości sektora publicznego. Pewnym mankamentem artykułu jest również powoływanie się Habilitanta na bliżej nieokreślone *badania własne* (s. 26). Poważne zastrzeżenia metodologiczne do niniejszego artykułu w kontekście naukowym budzi fakt braku wykorzystania literatury przedmiotu przy jego przygotowaniu (w artykule Habilitant odwołuje się tylko do trzech źródeł – aktu prawnego, raportu i strony internetowej).

W treści artykułu Habilitant nie formułuje w sposób wyraźny tezy, hipotezy, czy też pytań badawczych.

Bibliografia wykorzystana do przygotowania artykułu obejmuje 3 pozycje.

Reasumując, artykuł ma pewne walory poznawcze w obszarze eksperckim, jednak nie wnosi znacznego wkładu w rozwój dyscypliny finanse;

- 6) M. Czekaj, *The consolidated debt of local government units in Poland*, „Finanse – Czasopismo Komitetu Nauk o Finansach PAN” 2018, nr 1, s. 151-159 (ogółem 9 stron):

W artykule Habilitant zwraca uwagę na problematykę długu samorządu terytorialnego w wymiarze budżetowym i bilansowym. Habilitant słusznie zauważa, że sprawozdawczość dotycząca pozycji państwowego długu publicznego, w tym zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego, nie obejmuje wszystkich pozycji zobowiązań finansowych. Właściwe jest również stwierdzenie Habilitanta, że zobowiązania finansowe niewliczane w skład państwowego długu publicznego nie podlegają obecnie tak szczegółowej analizie jak zobowiązania do niego zaliczane. Różnica pomiędzy tymi zobowiązaniami może być bardzo płynna, gdyż zobowiązania finansowe, które staną się wymagalne będą zaliczane do państwowego długu publicznego. Habilitant przedstawia wyniki badań ilościowych dotyczących całościowych zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego, w szczególności dużych miast. Zasadny jest również autorski wniosek *de lege ferenda* odnoszący się do obligatoryjnego audytu skonsolidowanego sprawozdania finansowego największych jednostek samorządu terytorialnego.

W treści artykułu Habilitant nie formułuje w sposób wyraźny tezy, hipotezy, czy też

pytań badawczych.

Bibliografia wykorzystana do przygotowania artykułu obejmuje 10 pozycji.

Reasumując, Habilitant w artykule dokonuje właściwego przeglądu literatury, przedstawia oryginalne wyniki badań własnych, głównie o charakterze ilościowym i w sposób właściwy formułuje wnioski. Zdaniem Recenzenta artykuł wnosi wkład w rozwój dyscypliny finanse;

- 7) M. Czekaj, *Koncepcja skonsolidowanego wieloletniego limitu zobowiązań finansowych jednostek samorządu terytorialnego*, „*Ekonomista*” 2019, nr 2, s. 207-225 (ogółem 19 stron):

W artykule Habilitant porusza niezwykle istotną problematykę finansowania pozabudżetowego jednostek samorządu terytorialnego. Ograniczenia ilościowe i jakościowe na poziomie wcześniej oraz obecnie obowiązujących regulacji szeroko rozumianych przepisów prawa budżetowego. Habilitant słusznie zauważa, że obecne ograniczenia ilościowe w zakresie zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego opierają się na zasadzie zbliżonej do badania zdolności kredytowej i nie uwzględniają zadłużenia samorządowych osób prawnych (spółek komunalnych). Habilitant trafnie formułuje wątek badawczy o potencjalnym ryzyku wpływu zadłużenia takich podmiotów na sytuację jednostki samorządu terytorialnego. Jako autorski wniosek *de lege ferenda* Habilitant proponuje uzupełnienie wzoru ograniczającego wysokość spłat zadłużenia jednostki samorządu terytorialnego o komponent zadłużenia pozabudżetowego. Koncepcja taka zasługuje na uznanie, zarówno w obszarze badań naukowych, jak również w obszarze aplikacyjnym. Zauważyć należy jednak, iż niektóre jednostki (np. spółki komunalne) nie są zaliczane do sektora finansów publicznych, zatem również ich zadłużenie nie stanowi państwowego długu publicznego. Zdolność kredytowa takich jednostek w oparciu o ich prognozowaną strukturę przychodów oceniają podmioty rynku finansowego (głównie banki). Regulacje bankowe, o czym Habilitant nie wspomina w artykule, wprowadzają ograniczenie w zakresie limitów koncentracji w zakresie kredytowania grup podmiotów powiązanych organizacyjnie lub finansowo, reprezentujących ten sam profil ryzyka (np. łączny limit koncentracji będzie obowiązywał jednostkę samorządu terytorialnego oraz spółki od niej zależne). Analizując autorskie badania Habilitanta może nasunąć się wniosek o konieczności zakazu prowadzenia działalności jednostek samorządu terytorialnego z wykorzystaniem osób prawnych mogących zaciągać zobowiązania.

W treści artykułu Habilitant nie formułuje w sposób wyraźny tezy, hipotezy, czy też pytań badawczych.

Bibliografia wykorzystana do przygotowania artykułu obejmuje 41 pozycji.

Reasumując, artykuł Habilitanta prezentuje wysoki poziom pod względem naukowym, jak i aplikacyjnym. Polemika i rozważania Recenzenta w przedmiotowej kwestii nie umniejszają w żaden sposób badaniom prowadzonym przez Habilitanta, który we właściwy sposób podejmuje wątek badawczy, dokonuje przeglądu literatury oraz formułuje wnioski *de lege ferenda*. Wprawdzie wniosek, że zadłużenie podmiotów zależnych od jednostki samorządu terytorialnego ma wpływ na sytuację finansową tych jednostek wydaje się oczywisty, jednak sposób ujęcia i prowadzenia badań przez Habilitanta wykazują w tym artykule jego dojrzałość naukową. Zdaniem Recenzenta artykuł wnosi wkład w rozwój dyscypliny finanse i bardzo istotny walor aplikacyjny (udana propozycja nowelizacji ustawy o finansach publicznych);

- 8) M. Czekaj, B. Nawrocki, *Możliwości i potrzeby zastosowania zintegrowanego raportowania w jednostkach samorządu terytorialnego*, [w:] J. Gliniecka, A. Drywa, E. Juchniewicz, T. Sowiński, *Samorząd terytorialny w 20 lat po reformie administracyjnej państwa*, CeDeWu, Warszawa 2018, s. 195-208 (ogółem 14 stron):

W rozdziale Autorzy podejmują problematykę zastosowania zintegrowanego raportowania. Poruszane w rozdziale zagadnienia dotyczą zarówno raportowania finansowego, jak również niefinansowego. Autorzy w sposób udany prezentują nowe trendy w zakresie raportowania, niemniej obowiązek przekazywania raportów niefinansowych, a także kwestie Krajowego Standardu Rachunkowości Nr 9 nie odnoszą się bezpośrednio do jednostek sektora finansów publicznych. Główny nacisk w rozdziale Autorzy kładą na problematykę *zapewnienia wysokiego standardu świadczonych usług, ale także (...) budowania kapitału społecznego i zwiększenia zaufania poprzez dostarczanie wiarygodnych i przejrzystych informacji*. Podejście takie jest jak najbardziej słuszne, wpisując się w problematykę dyscypliny zarządzanie. Zasadne jest też wskazanie przez Autorów, iż *postęp technologiczny oraz odpowiednie regulacje prawne umożliwiają realizację idei zautomatyzowanego procesu zintegrowanego raportowania przez władze lokalne wpływając na większą przejrzystość działania i oszczędności w kosztach pozyskiwania danych*. Za wartościowy w wymiarze aplikacyjnym Recenzent uważa pomysł ustanowienia na poziomie regulacji prawnych

platformy dostępnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego.

Recenzent wyraża wątpliwości co do sformułowanego wątku badawczego, tj. *czy zintegrowany raport JST może spełniać nowe wymogi raportowe, określone w znowelizowanych ustawach: o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym oraz o samorządzie województwa*. Autorzy w treści nie odnoszą się do określonego przykładu zintegrowanego raportu, który jest przedmiotem badania. W ocenie Recenzenta formę raportowania można zmienić i dostosować do uwarunkowań otoczenia zewnętrznego, w tym prawnego. Niezależnie od powyższego, zdaniem Recenzenta, Autorzy w treści rozdziału nie podejmują w wystarczającym stopniu sformułowanego przez siebie wątku.

Udział autorski Habilitanta w przygotowanie publikacji nie został bezpośrednio przedstawiony ani w sposób opisowy, ani procentowy. Współautor oświadczył, że jego wkład w powstanie rozdziału w monografii odnosił się do przygotowania opisu nowych trendów w raportowaniu oraz opisie idei zintegrowanego raportowania.

W treści rozdziału Autorzy nie formułują w sposób wyraźny tezy, hipotezy, czy też pytań badawczych.

Bibliografia wykorzystana do przygotowania rozdziału w monografii obejmuje 23 pozycje.

Reasumując, zdaniem Recenzenta przygotowana przez Autorów publikacja wpisuje się w obszar nauk o zarządzaniu i może wносить określoną wartość w tej dyscyplinie, jednak nie wnosi znacznego wkładu w rozwój dyscypliny finanse.

5. Cykl publikacji wskazany przez Habilitanta zdaniem Recenzenta można podzielić na dwie grupy – problematyka planowania i raportowania (pkt III.4.1, pkt III.4.2, pkt III.4.5 oraz pkt III.4.8) oraz problematyka zarządzania długiem jednostek samorządu terytorialnego (pkt III.4.3, pkt III.4.4, pkt III.4.6 oraz pkt III.4.7). Wobec powyższego w ocenie Recenzenta trudno jest rozpatrywać wskazany przez Habilitanta cykl publikacji jako monotematyczny – wyraźnym ogniwem spajającym dwa wyżej wymienione wątki badawcze jest wyłącznie problematyka samorządu terytorialnego.
6. Z 8 wskazanych przez Habilitanta pozycji Recenzent jako bezpośrednio związane z dyscypliną finanse i wnoszące wkład w tę dyscyplinę zakwalifikował 4 artykuły (pkt III.4.3, pkt III.4.4, pkt III.4.6 oraz pkt III.4.7), z których dwa (pkt III.4.3 oraz pkt III.4.4) zostały przygotowane we współautorstwie. Habilitant (wraz ze Współautorami) wykazuje

w tych pozycjach wysoki poziom wiedzy merytorycznej w zakresie klasyfikacji oraz zarządzania długiem jednostek samorządu terytorialnego. Słabszą ich stroną są jednak kwestie metodologiczne. Poza artykułem wskazanym w pkt III.4.4 w samej treści publikacji brak jest wyraźnie sformułowanych i wskazanych tez, hipotez, czy też pytań badawczych. Próby sformułowania hipotez pojawiają się dopiero na poziomie Autoreferatu przygotowanego przez Habilitanta.

7. Recenzent wyraża wątpliwości co do zasadności i sposobu formułowanych przez Habilitanta hipotez. Zdaniem Recenzenta pierwsza ze sformułowanych przez Habilitanta hipotez głównych w części pierwszej, tj. *proces planowania budżetowego w jednostkach samorządu terytorialnego wymaga oparcia o dokumenty i analizy o charakterze strategicznym*, wydaje się być twierdzeniem oczywistym, natomiast druga część, tj. *z uwagi na ograniczenia co do skali możliwego wykorzystania środków zwrotnych do celów rozwojowych*, mogłaby sugerować, iż odniesienie do procesu planowania określonego w części pierwszej hipotezy byłoby niezbędne wyłącznie na ograniczone możliwości zadłużania przez jednostki samorządu terytorialnego. Czy zatem zdaniem Habilitanta *a contrario* w przypadku gdyby jednostki samorządu terytorialnego dysponowały odpowiednimi dochodami proces planowania budżetowego mógłby nie być oparty na dokumentach i analizach strategicznych? Druga ze sformułowanych przez Habilitanta hipotez głównych, tj. *konstrukcja wieloletnich planów i prognoz w oparciu o prognozy wariantowe*, wydaje się być bardziej postulatem lub wnioskiem niż hipotezą, zwłaszcza w kontekście przeprowadzenia przez Habilitanta dowodu i jej potwierdzenia bądź odrzucenia. Trzecia hipoteza główna sformułowana przez Habilitanta, tj. *w ocenach poziomu zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego brakuje odniesienia do skonsolidowanego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego*, jest co do zasady potwierdzeniem obecnego stanu prawnego. Niemniej pewnym mankamentem tak sformułowanej hipotezy jest użycie przez Habilitanta zwrotu *brakuje odniesienia* – czy Habilitant zatem uważa za zasadne wprowadzenie pewnych ustawowych rozwiązań i ograniczeń w zakresie zaciągania skonsolidowanego zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego, wykazywania w sprawozdawczości tego typu informacji, czy też zwraca się do potencjalnych pożyczkodawców lub inwestorów z takim wnioskiem. W odniesieniu do hipotezy sformułowanej przez Habilitanta w zakresie *poprawy zakresu informacji zawartych w sprawozdaniach finansowych* należy zauważyć, że Habilitant w swoich badaniach koncentruje się głównie na dużych aglomeracjach, natomiast druga część hipotezy,

tj. *jednakże istotne informacje dotyczące jednostek samorządu terytorialnego prezentowane są w oddzielnych raportach*, stanowi potwierdzenie obecnego stanu prawnego.

8. Z metodologicznego punktu widzenia wątpliwości budzi formułowanie przez Habilitanta hipotez szczegółowych. Zdaniem Recenzenta prawidłową konstrukcją byłoby sformułowanie przez Habilitanta hipotezy głównej i ewentualnie skorelowanych z nią hipotez pomocniczych umożliwiających jej zweryfikowanie. W odniesieniu do hipotezy szczegółowej stanowiącej, iż *system planowania budżetowego ewoluuje co do zakresu oraz horyzontu planistycznego i w efekcie coraz mniejszą rolę odgrywa budżet*, w ocenie Recenzenta Habilitant pozytywnie zweryfikował pierwszą jej część, natomiast część druga nie tylko nie została zweryfikowana, a Habilitant nawet nie podjął próby jej weryfikacji. Samo wydłużenie okresu planowania, czy też przygotowanie Wieloletniej Prognozy Finansowej zdaniem Recenzenta nie umniejsza roli jednorocznego budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Hipoteza szczegółowa sformułowana przez Habilitanta, iż *uczestnicy procesu decyzyjnego w jednostkach samorządu terytorialnego (organy stanowiące, wykonawcze, nadzorcze) nie otrzymują informacji i ocen dotyczących potencjalnego wpływu załamania rozwoju gospodarczego na sytuację budżetową danej jednostki samorządu terytorialnego* wydaje się być – w odniesieniu do obowiązków wynikających z regulacji prawnych (głównie ustawy o finansach publicznych) – zdaniem twierdzącym, które nie wymaga weryfikacji. Jednostki samorządu terytorialnego nie mają bowiem obowiązku przygotowywania prognoz scenariuszowych. Habilitant nie prowadził w przedstawionych publikacjach procesu weryfikacji, np. sprawdzenie poprzez badania ankietowe lub wywiady, czy jednostki samorządu terytorialnego fakultatywnie nie prowadzą tego typu analiz. Analogiczne wątpliwości Recenzent wyraża co do drugiej części powyższej hipotezy szczegółowej, iż *nie dokonuje się ocen odporności budżetu jednostek samorządu terytorialnego na negatywne zmiany w otoczeniu makroekonomicznym, w tym na zdolność jednostek samorządu terytorialnego do obsługi zadłużenia*. Hipoteza szczegółowa sformułowana przez Habilitanta, iż *zadłużenia, za które odpowiadają jednostki samorządu terytorialnego jest wyższe od prezentowanego w sprawozdaniach zadłużenia budżetowego* jest odzwierciedleniem stanu prawnego w zakresie sprawozdawczości finansowej i budżetowej, natomiast ostatnia ze sformułowanych przez Habilitanta hipotez, iż *postęp technologiczny umożliwia jednostkom samorządu terytorialnego kompleksowe raportowanie finansowe i niefinansowe* wydaje się być stwierdzeniem oczywistym, jednak Habilitant, poza odniesieniem się w publikacji wskazanej w pkt III.4.8 o konieczności

utworzenia jednolitej platformy raportowania, nie podejmuje badań w celu jej weryfikacji. Z treści wyżej wymienionej publikacji wynika jedynie, że *przewidując szybki rozwój informatyzacji zarówno gospodarki krajowej, jak również europejskiej należy już teraz opracować założenia aktywnego udziału sektora publicznego w tym procesie.*

9. **W konkluzji Recenzent stwierdza, że przedstawione przez Habilitanta publikacje przygotowane w obszarze dyscypliny finanse, mimo pewnych wartościowych badań oraz walorów o charakterze wniosków aplikacyjnych *de lege ferenda*, nie są wystarczające do zapewnienia znacznego wkładu w przedmiotową dyscyplinę.** Na powyższe zdaniem Recenzenta składa się zarówno nieznacznym dorobek w sensie ilościowym, jak również jakościowym (w obszarze wartości naukowej). Recenzent pragnie podkreślić, że oceny cyklu publikacji Habilitanta dokonał głównie w oparciu o ocenę ekspercką, tj. analizując ich merytoryczną zawartość, nie opierając się wyłącznie na wskaźnikach o charakterze ilościowym odnoszących się do oceny czasopism naukowych, takimi jak liczba punktów na liście Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, czy też *impact factor*. Zdaniem Recenzenta przedstawiony przez Habilitanta cykl publikacji największą wartość przedstawia jako materiał ekspercki skierowany do osób odpowiedzialnych zawodowo za obszar finansów, planowania i sprawozdawczości w jednostkach samorządu terytorialnego, a nie naukowy przygotowany zgodnie z metodologią prowadzenia badań naukowych. Recenzent ponadto zauważa, że niektóre z publikacji Habilitanta mogą wносить wkład w dyscyplinę zarządzanie. Niestety w przypadku przedstawionego przez Habilitanta cyklu publikacji – ze względu na nieznacznym wkład cyklu publikacji Habilitanta w dyscyplinę finanse (dyscyplina wskazana we wniosku Habilitanta) – nie można uznać interdyscyplinarności jako silnej strony prowadzonych badań. Nie bez znaczenia jest też wymiar ilościowy (objętość) przedstawionych przez Habilitanta publikacji, analizowany również w kontekście ich współautorstwa (4 z 8 zgłoszonych przez Habilitanta pozycji jako publikacji). Zdaniem Recenzenta zestawienie publikacji Habilitanta uznanych za wnoszące wkład w rozwój dyscypliny finanse z wyodrębnieniem wkładu Habilitanta w publikacjach przygotowanych we współautorstwie nie przekroczyłoby objętościowo 6 arkuszy wydawniczych, co było jednym z wymogów formalnych uznania monografii za naukową i jej uwzględnienia w ewaluacji jednostki naukowej za lata 2012-2016. Wprawdzie wymóg ten obecnie nie jest już obowiązujący, a Habilitant jako znaczny wkład w rozwój dyscypliny finanse przedstawił cykl publikacji (Habilitant w dokumentacji nie wykazał autorstwa monografii), jednak powyższe analizy potwierdzają fakt nieznacznego dorobku Habilitanta

w wymiarze ilościowym. Reasumując, zdaniem Recenzenta ocena cyklu publikacji wskazanego przez Habilitanta jako stanowiący znaczny wkład w dyscyplinę finanse nie może być pozytywna.

IV. Ocena pozostałego dorobku osiągnięć naukowo-badawczych, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz organizacyjnego, a także współpracy międzynarodowej Habilitanta:

1. Poza cyklem publikacji wskazanym jako osiągnięcie stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny finanse Habilitant opublikował w latach 2000-2019 tylko 11 pozycji (10 artykułów oraz rozdział w monografii) mogących być rozpatrywanych jako naukowe oraz aktywnie uczestniczył w 11 konferencjach o charakterze naukowym (według informacji zawartych w dokumentacji Z.9.1). Przykładowe publikacje załączone przez Habilitanta mają przede wszystkim charakter ekspercki. Analogicznie jak w przypadku ocenianego przez Recenzenta cyklu publikacji pozostały dorobek Habilitanta przedstawiony w dokumentacji można zakwalifikować częściowo do dyscypliny finanse, a częściowo – zarządzanie. **Ocena tego dorobku, zarówno w wymiarze ilościowym, jak też jakościowym prowadzi do wniosku, iż brak jest możliwości uznania aktywności naukowej Habilitanta za istotną i przyznania jej oceny pozytywnej.**
2. **Nie jest możliwa również pozytywna ocena współpracy międzynarodowej Habilitanta w aspekcie naukowo-badawczym.** Habilitant opublikował bowiem ogółem tylko 2 pozycje w języku angielskim (w tym 1 pozycję w czasopiśmie zagranicznym) oraz uczestniczył w dwóch organizowanych w Polsce konferencjach naukowych o statusie konferencji międzynarodowych.
3. Przedłożona przez Habilitanta dokumentacja nie przedstawia precyzyjnych informacji o wymiarze zaangażowania dydaktycznego. Z jej treści Recenzent wnioskuje, że jest ono nieznaczące. Przykładowo fakt zatrudnienia Habilitanta w Szkole Głównej Handlowej w lutym 2019 r. dowodzi, że Habilitant – ze względu na ograniczenia czasowe – nie miał możliwości zaangażowania dydaktycznego na dużą skalę w tej uczelni. **Zatem również ocena dorobku dydaktycznego Habilitanta nie może zostać oceniona pozytywnie.**
4. Mając na względzie zaangażowanie zawodowe Habilitanta wykazane w Autoreferacie (konferencje branżowe, szkolenia, zasiadanie w radach nadzorczych, posiadane uprawnienia, pełnione funkcje, współpraca ekspercka z Bankiem Światowym, udzielane wywiady, popularyzacja wiedzy) **można zdaniem Recenzenta ocenić umiarkowanie**

pozytywnie jego działalność popularyzatorską oraz dorobek organizacyjny.

W przypadku formułowania jednak oceny dorobku dydaktycznego wyłącznie w odniesieniu do jednostek systemu nauki i szkolnictwa wyższego ocena ta nie mogłaby być pozytywna.

V. Ocena końcowa:

1. Zdaniem Recenzenta wnioski Habilitanta jest przedwczesny, zarówno w odniesieniu do dorobku w aspekcie ilościowym, jak również jakościowym. Na powyższą ocenę składa się przede wszystkim brak znacznego wkładu w dyscyplinę finanse przedstawionego przez Habilitanta cyklu publikacji. Nie została zatem spełniona przesłanka, o której mowa w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Nieliczne pozycje o wysokim poziomie merytorycznym w aspekcie naukowym wyróżnione przez Recenzenta niestety nie mogą być uznane za znaczny wkład Habilitanta w rozwój dyscypliny finanse.
2. Również w pozostałych obszarach aktywności naukowo-badawczej i dydaktycznej trudno doszukać się elementów wzmacniających wnioski Habilitanta, a umiarkowanie pozytywna ocena działalności popularyzatorskiej oraz dorobku organizacyjnego jest skorelowana przede wszystkim z działalnością zawodową Habilitanta w jednostce samorządu terytorialnego.
3. **W konkluzji, z przykrością Recenzent jest zmuszony sformułować negatywną ocenę końcową i odmówić rekomendowania wniosku Habilitanta o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie finanse.**

Sebastian Skura

Warszawa, 2019-11-21